

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegrafulu ese da dóue ori pre septemana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiiu la expeditiua foiei, pre afara la c. r. poste cu bani rat'a prin scrisori franate, adresate cátra expeditiua. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 97.

ANULU XXII.

Sabiiu in 8/20 Decembre 1874.

tru celealte párti ale Transilvaniei s' pentru provinciele din Monarchia pre unu anu 8 fl. iera pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri streine pre anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru int'ia ora cu 7 cr. sirulu, pentru a dóua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Invitare de prenumeratiune la „Telegrafulu Romanu“

Cu inceputulu anului 1875, se deschide prin acést'a prenumeratiune noua la acést'a foia.

„Telegrafulu Romanu“, va esi cá si pána acum de dóue ori pe septemana Joi'a si Duminec'a.

Pretiulu abonamentului pre anulu intregu e:

Pentru Sabiiu 7 fl. pe 1/2 de anu 3 fl. 50 xr., pe 1/2 anu 1 fl. 75 xr. v. a.

Pentru Monarchia austro-unguresca pre anu 8 fl. pe 1/2 anu 4 fl. pe 1/4 anu 2 fl. v. a.

Pentru Romani'a si strai-natate, pe anu 12 fl., pe 1/2 anu 6 fl., pe 1/4 anu 3 fl. v. a.

DD. abonanti sunt rugati a nu intardiá cu tramiterea prenumeratiunilor.

Adresele ne rugámu a se scrie curatu, a se pune numai post'a ultima, dara nu cáte dóue poste ultime, si in locu de epistole de prenumeratiune recomandámu on. publ. avisurile postali, (**Posta-Utalvány. — Post-Anweisung.**) cá impreunate cu spese mai putiene si cá mai sigure pentru inaintarea baniloru de prenumeratiune la

Editor'a „Telegrafului Romanu“ in Sabiiu.

Foi'a oficiale „Budapesti Közlöny“ dela 16 l. c. aduce urmatórea decisiune preinalta:

„La propunerea ministrului Meu unghurescu de culte si instructiunea publica intarescu prin acést'a alegerea severita de congresulu natiunaliu bisericescu greco-orientalu románu a episcopului aradanu greco-orientalu Mironu Romanu de Archiepiscopu si Metropolitu gr. orientalu románu.

Gödöllő 12 Decembre 1874.

Franciscu Iosifu, m. p.
Augustínu Trefort m. p.

Sabiiu 7/19 Decembre.

Adi a fostu adunarea scaunului Sabiiului, convocata cu optu dile mai nainte. In literile convocátorie erá pusu la ordinea dilei: „Emisulu ministeriului de interne dela 3 Decembre 1874. nr. 49872. privitoriu la alegerea comisiunei centrale pre bazea noiei novele la legea electorala“

Dupa deschidere cetesce referentulu comitetului scaunulu unu reportu, in care impletisce emisulu ministerialu, citatu mai susu, §§ respectivi din legea cea noua, in traducere nemtiasca, si pre urma propunerea impartirei scaunului, conformu § 111. alu novelei in doue cercuri electorali si adeca: cetatea Sabiiului unu cercu si comunele scaunulu altu cercu.

Pred'a, este de parerea, ca de asta data sa proceda adunarea numai la alegerea comisiunei centrale; iera incátu pentru impartirea cercurilor, fiindu acestu obiectu momentuosu nou si adunarea in cea mai mare parte inca

necunoscuta cu legea, sa nu intre adunarea in desbatere, ci sa amáne obiectulu acesta pre alta siedintia. In intielesulu acesta face si propunere.

Schochterus, neintielegendu pre ante vorbitoriu, sustiene ca legea demanda impartirea scaunului in cercuri electorali si spriginesce propunerea comitetului.

Alti duoi deputati sasi, recunosc, ca legea, nu s'a publicatu cum se cade spre a pute fi cunoscuta tuturor si recunosc si greutatea impartirei unei jurisdictiuni in cercuri electorale dara afla ca impartirea facuta de comitetu cu atatu mai vertosu este mai buna, cu cátu in § 18 sta ca in comisiunea centrala sa fia din fiacare cercu celu putienu doi membri.

Cristea dice ca § vorbesce de cercuri cari esista, dara nu de cari au sa se infiintieze. Trecendu la ceea ce privesce formarea cercurilor arata ca chiaru si acei, cari sustien propunerea comisiunei, afla ca o impartire este impreunata cu greutáti si nu intielege cum potu sustien aceiasi, ca impartirea facuta de comisiune este chiara si usiora. Repetindu momentuositate acestiunei si provocandu-se la literile convocátorie, cari nu prevedu obiectulu impartirei, ci numai alu alegerei, spriginesce propunerea lui Pred'a. Pentru casulu cándu acést'a inse nu aru fi primita, din motivele ca obiectulu nu e destulu de studiatu, propune amanarea desbaterei intregi, pentru-cá sa póta aduce adunarea o decisiune premeditata.

Bolog'a spriginesce propunerea lui Pred'a si aduce multe momente pentru dens'a; in fine inse face propunerea, cá sa intre adunarea si in meritulu impartirei in cercuri, pre bazea urmatória cá municipiulu intregu sa se imparta in dóue si adeca, sa se adauga la cetate atátea comune rurali, pána va fi jumetatea populatiunei, iera cele-lalte sa remána si sa formeze altu cercu.

Pred'a arata mai pre largu consecintie ce au sa resulte din precipitarea impartirei si dovedesce cu § 18 in mána, ca elu vorbesce despre cercurile ce esistu dejá. Acelor'a, cari nu gasescu consecintia in propunerea lui, le demustra ca déca va premerge alegerea comisiunei centrale, aceea nu prejudeca nimic'a, pentru ca membrii se alegu din municipiu intregu, unde trebuie sa fia reprezentate tóte pártile si déca mai tardiu se va despartí cerculu in dóue cercuri, acolo se voru aflá in comisiunea centrale reprezentate amendoue.

Recomándá din nou propunerea sea cu adausulu, ca déca adunarea se demite in desbaterea impartirei, densulu si póte si altii se voru abtiené dela desbatere.

Se pune la votu mai antáiu propunerea lui Cristea si — cade. Vine la rendu propunerea lui Pred'a si — cade. Urméza propunerea lui Bolog'a si cade si acést'a. Pred'a si Cristea parascescu sal'a desbateriloru si dupa densii mai esu si altii.

Adunarea a procesu mai departe la alegerea comisiunei centrale. Resultatulu — de alta data.

Trebuie sa facemu reflexiunea ca reprezentantii nostri au fostu de asta data rari nantes in gurgite vasto si fára de nici o intielegere intre sine.

Cetimu in „Jurnalulu de St. Petersburg“ dela 28 Novembre c. n.:

„Déca foi'a „Tagblatt“ este bine informata, proiectele elaborate de guvernulu románu relativu la „conventiunile speciale in materie comerciala si vamala“, ce suntu de a se incheia cu Austro-Ungari'a aru avé principalmente de obiectu doue cereri, dintre cari cea dintáiu aru fi considerata cá baza preliminarua si neaperata ori cárei conventiuni in generalu, Romani'a aru voi inainte de tóte abolitiunea drepturiloru de intrare asupr'a cerealeloru cari, precum se scie, se percepu din nou la fruntaria austro-magiara dela 1 Octombrie a anului acestui'a; apoi Romani'a cere suprimarea jurisdictiunei consulare, prin care justitiabili austro-magiarii, cari locuescu in principatele dunarene, se substrageau pána acum dela jurisdictiunea teritoriala, prin felu de felu de cestiu ni litigióse si in virtutea vechiloru capitulatiuni. Guvernulu austro-magiaru s'aru aflá deci, prin acestu faptu chiaru, in faci'a unor cereri avendu de o parte unu desideratu, atátu la Budapest'a cátu si la Vien'a:

1. Reducerea tacei percepute pána acum prin tergurile románe de pre marfurile de provenintia austro-magiara.

2. Introducerea, pentru importatiune in Romani'a a productelor austro-ungare, a unui sistemu vamalu care sa aiba de base greutatea, in loculu sistemului ad valorem actualminte in vigóre. In fine.

3. Desfiintierea dreptului de patenta, care si astadi inca apasa atátu de greu asupr'a industrialiloru austro-magiari in tóta intinderea principatoru dunarene, si care impedeaca atátu de multu daraverile comerciale.

„Dupa informatiunile foiei „Tagblatt“, desfiintierea dreptului de intrare asupr'a cerealeloru, cerutu de Romani'a cá conditiune „sine qua non“, aru intempiná mari greutáti din partea ministrului magiaru de comerciu.

— Se scrie din Constantinopole diarului „Le Bien public“ ca nemuliamirea corpului diplomaticu in contr'a guvernului turcescu, care erá destulu de mare si mai inainte, a mai crescutu inca prin violarea cu fortia armata a asiediaminteloru missionariloru americani din Siri'a. Zapeii au strabatutu in launtrulu casei prin escaladare, au rapitu cu fortia pre doi profesori, supusi otomani de rassa amarica (pagána), cari fusesera convertiti la religiunea protestanta, pre cari apoi i-au taraitu la inchisóre. Toti reprezentantii puteriloru straine, afara de acel'a alu Angliei, doreau o intrunire a corpului diplomaticu spre a se intielege sa faca unu pasu colectivu pre lâng'a sublim'a Pórta pentru a-i amintí de indatoririle ce le are conformu tratatelor. Representantulu anglesu aru fi refusat, se dice, de a luá parte, temendu-se cá nu cum-va Russi'a sa profite de asta ocaziune spre a denunciá tratatulu de Parisu.“

Sciri mai nóue inse, venite din Constantinopole, spunu ca ambasadorulu Angliei si alu Americi au cerutu explicatiuni dela Pórta asupr'a persecutiuniloru esercitate in Siri'a in contr'a protestantiloru. Guvernulu otomanu au telegrafatu imediatu la Beirutu cá sa i se dee informári esplicite.

— Proiectulu de lege despre mesurile de luat asupr'a sigurantiei publice va fi supusu cátu de curendu in desbaterea parlamentului italianu. Acestu proiectu de lege va intempiná o opoziune fórté mare din partea stángei. Positiunea cabinetului Venosta-Minghetti póte fi cu atát'a mai critica ca Lanz'a, unulu dintre capii partidului conservatoriu din Itali'a, s'a pronuniatu curatu in contr'a acestui proiectu care forméza o parte principala din programulu ministriloru.

Acestu barbatu de statu alu Italiei va combate mesurile esceptionale pre cari ministrulu Venosta-Minghetti are sa le céra de la camera pentru restabilirea sigurantiei publice compromisú in Sicili'a. Ex-presidentulu consiliului declara ca, desi recunósce gravitatea situatiunei din Sicili'a, totusi dupa parerea sea „medilócele ordinare, intrunirea intr'o singura mána a puteriloru civile si militare, voru fi indestulatórie pentru curatirea Italiei de „malandrinaggio.“ Instructiunea si cáile de comunicatiune voru face restulu.“ Pentru cestiu ni religióse, Lanz'a proclama si pentru tempulu de facia cá escelentu principiulu bisericei libere in statulu liberu, si sa declara in contr'a ori cárei mesuri legislative ce aru avea de scopu introducerea „legiloru religióse“, legile actuale parendu-i suficiente. Lanz'a póte deveni deci fórté periculosu pentru cabinetulu Venosta-Minghetti, de indata ce va fi sustienutu de unu grupu cátu de micu din drépt'a, la care stángea nu va lipsi de a se asociá.

Diet'a Ungariei.

Budapest'a in 11 Decembre 1874.

Cas'a reprezentativa incepe la ordinea dilei desbaterea speciale asupr'a proiectului de indemnitate. Titulu si § 1 si 2 se primescu fára discussiune. La § 3 propune Col. Tisza emendamentulu (in loculu testului): „Acoperirea trebuintiloru statului sa se efeptúesca astfelu, cátu erogatiunile sa póta intrá in cadrulu bugetului pre 1875 si sa se póta computá intre marginele sumelor ce trebuie a se statori“ si oratorulu motivéza propunerea, ca nu trebuie sa desconsiderámu ca preliminarulu pre 1875 e mai micu decatu bugetulu pre 1874 si ca tóte partidele se nesuescu a reduce erogatiunile pre 1875. Votanduse proiectulu fára a se modificá póte sa vina lucrulu acolo, de nu se voru poté esecutá reductiunile intentiunate. Ce e dreptu ministrulu presiedinte a dechiaratu, ca guvernulu se va tiené de preliminarulu pre 1875, dara nime nu póte garántá acést'a pentru ca ministeriulu se póte schimbá pána atunci. (Aplausu in stáng'a).

I. Paczolay respinge emendamentulu antevorbitoriu, intáiu pentru-ca ministeriulu a dechiaratu ca nu numai se va tiené de preliminarulu de pre 1875, ci si de reductiunile ce le va face comisiunea financiale; de de se va primí emendamentulu, ministeriulu nu e deobligatu a considera stegerile comisiuni financiale, a doua, pentru ca emendamentulu suna cá si cándu bugetulu pre 1875 ar' fi statoritu, a trei'a, pentru-ca acceptarea emendamentului, — dupa dechierarea ministriloru — ar' fi unu votu de neincredere; din aceste motive oratorulu

voțea pentru a se primi proiectul fără nici o modificare.

Ministrul Ghyczy dice, ca camera se afla de asta data in câtu privește stilizarea corectă a proiectului — in asemenea pusețiune critica, cum s'a aflat la 1869, cându togm'a C. Tisza a recomandat testulu ce e coprintu in proiectulu de fatia. Déca se face provocare in acést'a lege la bugetulu pre 1875, atunci indata la inceputulu anului viitoriu nu se voru poté esolvi dotatiunile ce se cuvina comitatelor, fiindu ca ministerulu a primitu numai 3 milioane si vr'o câteva sute de mii in bugetulu seu, spre scopulu acést'a, purcediendu del'a ideia, ca se va introduce in decursulu anului darea domesticală, cea ce, acum e foarte problematică. Déca s'aru face provocare la bugetulu pre 1875, atunci s'ar pote statori inspectorii contributivnali si oficiele pentru mesurarea competintilor, precându inse nu e siguru ca primí-se voru séu ba. Findu ca orice stilizare ce vomu aflá e inpreunata cu greutáti oratorulu propune sa se priméasca proiectulu nemodificatu.

Tisza dechiara, ca antevorbitorii l'au intielesu reu; oratorulu n'are alt'a de scopu decátu cá erogatiunile ce se voru face in cuartalulu dintáiu sa se póta introduce in bugetulu pre 1875.

Punendu-se la votu proiectulu se primesce cu mare majoritate nemodificatu.

In fine se discuta si se primescu proiectele despre prolongarea dáriloru in vigóre, despre creditulu decursivu pentru afacerile comune, despre recrutare si despre comitii supremi din cetáti.

Succesele Romaniei.

Dupa ce a ocupatu multu timpu diplomatia européna, cestiunea tractatelor de comerci in principatele crestine de pe malurile Dunarei si celelalte State de pe continentu, pare ca a intratu in fine intr'o fasa definitiva. Circular'a lui Aarify-Pasia, pe care am reproduc'o si noi, nu va primi, dupa tóte aparintiele, nici unu respunsu, de vreme ce cele trei puteri de la Nordu au declarat, intr'unu acordu comunu, ca ele considerau cestiunea cá resolvata, si ca credeau de prisosu a mai prelungi discutiunea. Séu déca contrariu prevederiloru nóstre, s'ar da unu ultimú respunsu la acést'a nota a ministrului otomanu, elu ar' fi unu

simpulu actu de curtenie din partea puteriloru, fara a schimbá intru ceva situatiunea.

Campania diplomatica intreprinsa cu acést'a ocaziune de d. B. Boerescu se termina definitivamente in avantajulu tieriei sele. Austro-Ungaria, Germania, si Rusia recunocu Romaniei dreptulu de a incheia tractate de comerci cu celelalte puteri, fara sa aiba a se mai preocupá de altu-ceva de cátu de propriele sele interese, fara sa aiba a mai consultá alte conventiuni de cátu acelea ale comenciului si ale industriei principatului romanu. Si fara a mai asteptá, cabinetulu din Bucuresti, a si supusu celoru doue guverne din Viena si din Pesta nisce baze de conventiuni care au unu indoitu caracteru, totudeodata economicu si juridicu. Suprimarea drepturilor de intrare asupr'a granelor este ceruta in adeveru; la acést'a trebuia sa se astepte citatele guverne din partea unui poporu esentialmente agricolu; si in acelasi timp, abolirea juridictiunei consulare, ultimulu vestigiulu alu *Capitulatiumiloru*, este indicata acolo ca cum aru trebui realizata pe malurile Dunarei, astu-feliu ca si in Egyptu. Din partea loru, ministrii transleitani si cisleitani ar fi pusu ca baze ale negociatiuniloru loru reducerea dáriloru precepta in orasiile romane asupr'a marfuriloru venite din Austro-Ungaria, si inaugurarea unui sistemulu vamalu avendu de baza *greutatea*, in loculu sistemulu *ad valorem*. Si alte puncte inca, pe care, cá sa le enumeramu aci ar fi lungu lucru, si care ar avea trebuintia de o esaminare speciale, au fostu asemenea indicate din amendoué pártile. Ar fi de timpuriu sa spunemu in momentul acesta, déca ele o sa fie adoptate séu respinse. Asemenea negociatiuni ceru, de siguru, din partea diplomatiloru cároru ele suntu incredintiate, o esaminare atentiva, si nu se potu face intr'o di. Ceea-ce inse voimu noi sa constatámu, si care este faptululu celu mai importantu, in urm'a discutiuniloru acestor din urma timp, este ca in cele din urma stauintia si dibacia ómeniloru de Statu romani au fostu coronate de celu mai mare succesu. Ori cu ce nume ar voi cineva sa se serve cá sa desemne viitórele tractate; numéscale puru si simpulu Conventiuni spre a managiá susceptibilitátele Portii, séu dee-le adeveratulu loru nume, nu se póte tagadui ca s'a dobanditu unu mare rezultat. Pentru

aceia cari nu cauta sa se iluzioneze de buna voe, Romania este chiaru de asta-di in deplin'a posesiune a autonomiei sele comerciale.

Din punctulu de vedere patrioticu, Romanii au de siguru dreptulu sa se mândrească de unu asemenea resultat. Din punctulu de vedere puru economicu, credemu ca insu-si Austro-Ungaria nu are decátu sa se felicite. Relatiunile comerciale dintre cele doue tieri au luat, in adeveru, o asia importantia, si suntu destinate, prin fortia lucrurilor, sa crésca intr'atita pe viitoriu, in cátu ele aru trebui, fara dóra si póte, sa fie scutite de tóte piedeecele ce le impuneau o legislatiune vechia si sa inlocuésca prin mesuri foarte liberale incurcaturile protectioniste care resultau din vechile conventiuni austro-turcesci.

Cu tóte acestea, inca se facu câteva objectiuni chiaru din partea unor amici sinceri ai Romaniei contr'a solutiunei care s'a adoptatu. Tóta lumea recunósce ca incheierea de noi conventiuni comerciale dintre Romania si Austro-Ungaria era pentru amendoué aceste tieri o cestiune vitale, si constituia o trebuintia imperiósă. Pentru unele spirite, nu póte sa fie o necuviintia a nu face casu de tractate, declarandu ca Romania nu are trebuintia de consimtiementulu Portii. Acést'a este thesa pre care o sustinea insu-si jurnalulu „Le Danube“ alta data, lectorii loru n'au uitat'o. Ni se pare, in adeveru, ca chiaru testulu tractatulu de la Paris si alu Firmanulu de investitura alu principelui Carolu permitea cu anevointia cabinetulu din Bucuresti sa nu céra incuviintiarea prealabile a Portii.

In fatia rezultatulu obtienutu, trebuie sa credemu ce poterile cele mari au recunoscutu in fine ca indeplinirea acestei conditiuni constituia o adeverata imposibilitate. Ne place a crede ca ele s'au gasitu puse intre urgentia imperiósă a unui progresu de realizatu si litera unei conventiuni care facea acestu progresu imposibilu. Déca este astu-feliu, déca solutiunea a fostu impusa de acést'a maxima a tuturoru timpiloru ca salutea publica este legea suprema, nu ne mai remane de cátu sa ascultámu, simpatiile nóstre pentru populatiunile cele inteligente ale principatelor dunarene, si sa felicitámu sinceramente pe ómenii de Statu romani ca au triumfatu cu atáta no-

rocire peste nenumaratele dificultati.

(Le Danube.)

Romania.

Opositiunea in camera si opositiunea in presa.

Desbaterile la cari a datu locu anulu acést'a in sinulu adunárei legiutórie proiectulu de respunsu la mesajulu tronului, de-si mai putienu abundante decátu alta data, suntu inse póte mai instructive pentru tíera decátu ori cându.

In ce privește situatiunea interióra, positiunea strimtorata, in care se afla de cáti-va ani clasele nóstre agricole, din caus'a secetei séu a lipsei de pretiuri pe tergurile Europei, precum si suferintiele necontestabile ce acést'a stagnatiune a afaceriloru produce in ori-ce tíera, dara mai cu séma in o tíera esentialmente agricola cá a nóstra, au oferitu negresitu unor'a din oratorii opositiunei unu câmpu intinsu de exploratiuni patriotice si flori de rétorica din cele mai alese. A fostu foarte lesne acestor nobili si avuti aperiatori ai poporului a versá lacrimi generóse asupr'a miseriei claselor de josu, dara trebuia sa ne arate si midiloculu prin care unu guvern, celu mai patrioticu si mai bine intentiunatu din lume, aru fi pututu sa se lupte cu elementele naturei si cu decretile providentiei. Nu cum-va Ddieu s'aru fi induratu sa ude la tempu tiarinile nóstre déca alte persóne decátu cele de astadi s'aru fi gasitu la cârm'a tieriei in aceste din urma tempuri?

Dá! Este foarte adeveratu ca tieranulu románu suferu si ca sórtea lui merita cea mai seriósă sollicitudine. Dara suferinta sea are cause multiple si independente de vointia guvernulu. Déca elu nu póte platí contributiunile publice decátu lasandu sa i se venda o parte din bunurile sele, acést'a provine din faptululu ca o seceta nenorocita de patru ani a sleitu tóte resursele sele si l'a doboritu la pámentu precum a doboritu si acea clasa inteligenta si atátu de avuta alta data a arendasilor. Statulu inse, care are necesitati neinlaturabile de satisfacutu, care face siósele si drumuri ferate, care arméza tíer'a, care intretiene singuru asiédiamintele de cultura, nu póte sa nu incaseze veniturile sele. Arendasii si cultivatorii au suferitu platindu-si dările, dara erá imposibilu

FOISIÓRA.

Biografi'a lui Georgiu Brancoviciu, Contele si Despotulu. si despre maritele fapte ale lui.

(Fratele Metropolitulu Sav'a Brancoviciu, si Istoricultu Serbilor.)

(Urmare.)

Mai la trei ani dupa arestarea sea a substernutu alta rugaminte in limb'a latina la Imperatulu, in carea spune:

Ca de cându a esitu din copilaria, si a ajunsu la o mai matura judecata a mintii, pâna la betranetie si la perii carunti, cari nu suntu produsu intru atát'a de eatea naturei, cátu de ne-curatienia carcerului, pururea s'a silitu si tóte putintiele sele intr'acolo le-au indreptatu, cá sa fia recunoscutu si judecatu de cátra Majestatea Sea intre cei mai credinciosi si mai vrednici barbati ai aculei cesare intru alungarea barbarului vrajmasiu si eliberarea poporului orientalu, si pentru aceea: 1. Cându s'au apromisu de resiedintii imperatesci cari mai de demultu au fostu la pórt'a otomana prin talmaciulu Panaiotu poporului crestinescu din orientu, ca déca la tempulu seu va apucá armele si va purtá rebelu in contr'a comunulu vrajmasiu alu numelui lui Christosu, nu numai vechi'a libertate, ci si avutele óre-

cândva posesiuni i se va redá; si pe atunci cuprindiendu-se prin marele Veziru, (dupa ce s'au ucisu si macelatu o multime de turci) si rapindu-se din manile crestine Uivarulu, si supremulu Veziru voindu a strabate cu armele mai departe in tierile crestinatátiei dela apusu si a cuprinde acolo multe locuri, elu Georgiu Brancoviciu prin midilocirea amiciloru corespundinti si prin patronii sei (cari nu putienu autoritate aveau la supremulu Veziru) spre a face pace cu Imperatulu l'a indemnatu, l'a svatuitu si l'a indusu, asiá cátu vrajmasiulu barbaru s'a intorsu cu ostile si cu armat'a sea dela apusu la resaritu. 2. Scrie, ca in tempulu in care supremulu Veziru incugiurase cu obsidiune Uivarulu, unii boieri si magnati din Ungaria conspirandu si rebelindu in contr'a persónei imperatesci, voiau a duce armele mai departe in Europ'a, si spre scopulu acést'a au cerutu ajutoriu dela turci, decadiendu ei dela Majestatea Sea, elu conspiatiunea acést'a cu fraudulentele, viclenele, necredinciósele, si de juramentu calcatórele machinatiuni ale lor, resiedintelui Majestátiei Sele, intru fericire repausatulu Cristoforu de Kindsberg, care se aflá pre atunci la Pórt'a otomana cu credintia le-au aratatu, descoperitu si desvelitu, si spre mai mare incrediamentu a trebei acést'a a capetatu dela amintitulu resiedinte testimoniu autenticu scrisu cu propri'a

sea mâna si intaritu cu sigilu, si testimoniu acést'a pentru de a documentá sinceritatea si credintia sea in a. 1688 (cându a petrecutu la Vien'a cu legatiunea romana) l'a predatu intr'o conferintia órecarea acelor Miniistri si Consiliari intimi de cari se tiené astfele de lucru arcamu, dar' acel'a nu i s'a mai reintorsu. 3. Ca unii dintre Acatocii transilvani dupa datin'a lui Gabrieli Bethlenu au voitu sa erumpa in Regnulu Ungariei si sa lu cuprinda si sa-lu faca tributariu turciloru, dar' elu cu tóta puterea li-a statu in contra si machinatiunile lor prin midilocirea corespondentiloru sei le au preintorsu. 4. Ca in a. 1683 de timpuriu a aratatu si a descoperitu aparatulu de resboiu alu turciloru pentru de a incinge cu obsidiune Vienn'a, trimitiendu pre unii foarte credintiosi la curtea imperatesca; ca pe Ladislau Csáky cu multi alti fideli, cu multa primejdie si cu mari spese ii au scosu din captivitatea dela Constantinopole; si dupa ce s'a defugatu turculu dela obsidiunea Vienei, pre multi nobili si preoti dusi in vecinica sclavia de barbari, in Rascia, Romania si Tartaria ajutandu-i patronii si amicii ii-a rescumperatu cu mari cheltuie, ii a nutritu dela sine, ii-a vestitu si asia investiti si rescumperati; pre unii prin Transilvania, pre altii prin Ungaria, cu turm'a ii-a tramisu in Germania la parintescile loru locasie.

Spre crediementulu faptei acést'a se proveca la Cardinalulu de Kollonic, pentru de a-i dá viu testimoniu. 5. Ca a corespunsu cu contele Carolu Wallenstein, care erá din partea Imperatulu in legatiune la Regele Poloniei pentru de a-i usurá legatur'a (foedus) cu regele si ca multe arcane a descoperitu curtii imperatesci, despre care lucru cu credintia de densulu implinitu disulu solu intr'o *epistola*, scrisa lui (a careia copia o alatura la rugaminte) nu numai i da testimoniu, ci si respalta i apromite scriindu: „Magnifice domnule Georgiu Brancoviciu, continua inceput'a silintia, cáci pentru ostenele in odihna vei primi placuta respalta. Varsiovi'a 14 Aprilie 1683.“ — 6. Ca mandatulu acel'a benignissimu care a emanatu si i s'a estradatu in anulu 1688 (prin care s'a confirmatu promissiunea facuta cu graiulu de resiedintii imperatesci cei de demultu la pórt'a otomana) ca poporulu crestinescu orientalu care va purtá resboiu in contr'a vrajmasiului barbaru va fi repusu in vechi'a sea libertate si in stramosiescele posesiuni ale bunuriloru sele, — in tóte locurile precum in provinciile grece asia si illirice, dar' mai vertosu in tíer'a romanésca, si pe limb'a greca si illirica l'a facutu cunoscutu si la publicatu, si prin gratiosulu acel'a mandatu, din motivele spuse in trensulu, pre totu poporulu orientalu gemetoriu sub ju-

guvernului, ori-care aru fi fostu, sa imblândiesca natur'a si sa dea fertilitate câmpurilor uscate de caldura.

Déca asemenea tieranulu nu gasea nici unu midilocu de a subveni la tempu de nevoia trebuintelor pecuniarie, caus'a este ca acei'a cari ne totu vorbea de atât'a tempu despre guvernamentulu natiunei prin ea insasi si despre avantajele initiativei individuale nu facu nimic'a, nu se asociéza spre a formá institute agricole séu societáti de economia, ci astépta totu dela guvernul cându ei singuri declara ca guvernulu nu trebuie sa intervina in viét'a privata a cetatieniloru. Déca unii agenti administrativi si judecatoresci suntu departe de a-si indepliní cu consciintia delicatele loru indatoriri, caus'a este ca tíer'a nu dispune inca de unu numeru asiá mare de capacitatí incátu functiunile inferioére de sub-prefecti séu de judecatori de pace sa nu póta fi incredintiate decátu in máni speciale. Guvernulu, ori-care aru fi, nu póte sa creeze ómeni. Elu nu póte sa schimbe cursulu legiloru naturale; si cându tenerii de capacitate gasescu functiuni superioére de ocupatu séu o esistencia mai comoda in exercitiulu profesuniloru liberale, guvernulu se vede nevoitu a utilisá elementele de cari dispune tíer'a: acel'a care crede ca aru putea face altfelu sa ne arate midiloculu si promitemu a recurge la densulu. Déca scolile suntu nepopulate in comunele rurale, caus'a este ca tieranulu lipsitu de midilóce nu póte tramite pre copiii sei la invetiatura, cáci are nevoia de bratiele loru spre a se sustiene mai usioru; si, déca guvernulu aru usá de pedepsele si amendile prevediute de lege, aceia'si ómeni cari-lu acusa astadi de inertia l'aru acusat'atunci de crudime si de apesare.

Cu putiena sinceritate, cu o dosa fórte mica de buna credintia, opozitiunea nu aru pune pre sém'a guvernului fapte deacést'a natura, cari suntu consecintie inevitabile ale unoru cause straine de voint'a ómeniloru dela putere. Ea aru acusat' societatea care are dreptulu si detori'a de a se guverná singura. Ea s'aru acusat' chiaru pre sine inainte de toti, cáci, in locu de a tiené discursuri frumóse séu de a scrie articule de gazeta, déca s'aru pune sa lucreze seriosu, situatiunea morala si materiala a societátiéi, si mai cu séma a populatiunei rurale, s'aru ameliorá cu mai multa inlesnire decátu astadi, cându guvernulu se vede

aprópe isolatu in oper'a sea de reformare si nu gasece in giurulul seu tóte elementele active si tóta impulsuinea de care aru avea necesitate.

Ni se vorbesce despre scepticismu si despre diferentia. Dara, déca aceste rele esista, póte óre guvernulu sa le suprimé? Este óre in puterea a siepte ómeni sa radice deodata caracterele si sa schimbe cá prin minune foculu interioru alu individiloru? Óre opozitiunea care acusa are trebuintia de putere spre a reformá moravurile si spre a inaltá inteligentiele? Nu, negresitu. Traimu intr'o societate unde legile au lasatu individulu si colectivitatiloru tóta libertatea necesaria de actiune. Pentru ce acesti domni nu profitu de libertatea de care dispunu spre a introduce reforme si obiceiuri care se potú face si fára cá sa fia cine-va asediatu pre unu fotoliu de ministru? Unde suntu operile si scrierile loru, societátile formate de densii, reformele propuse guvernului séu corporiloru legiutórie? Cei mai multi se ocupa in totu cursulu anulului de afacerile loru private, de caletoriele séu de procesele loru, de mosiele séu de capitalurile loru, si credu apoi ca si-au facutu detori'a de cetatieni déca au adunatu din cárti câte-va frase frumóse pentru cá sa le pronuncie in sinulu adunárei!

Nu! O societate nu se póte indreptá prin asemenea procedári superficiale. Destingendu pre cei cari facu opozitiune din principii, cari dau concursulu loru guvernului cându acest'a lucréza bine spre a-lu refusá in casu contrariu, cari nu se multiamescu a combate pre guvernul ei mergu sa-i arate si calea care este, dupa densii, cea mai buna, de acei'a cari nu facu opozitiune decátu spre a resturná guvernulu si a se pune in loculu seu constatámu cu dorere ca cei dintáiu nu forméza decátu o mica minoritate, pre care guvernulu o asculta câte odata si respecta in totu-déun'a. Cei din urma forméza regul'a si dela ei nici societatea nici guvernulu nu póte sa traga vre-unu profitu. Si eata de ce acést'a opozitiune passionata si pretentiósa perde pre fia-care dí stíma ómeniloru inteligentii si desinteresati cari, déca desaproba de multe óri actele guvernului, nn vedú inse nici unu bine in inlocuirea sea cu acesti fraseologi obositori a cáróru sciintia se marginesce in a criticá totulu si pre toti, fára a dovedí prin nimic'a ca potú sa faca ce-va pentru tíera. (Va urmá.)

gulu turciloru la devotiunea Majestati Sele l'a indemnatu si l'a insufletitu. 7. Ca pe timpulu in care pregatea turculu aparatulu seu de resboiu spre opugnarea Ujvarului, a fostu alesu de poporulu crestinescu orientalu cu binecuventarea patriarchulu Massimu intru Despotulu Illiriei, Missiloru, alu Slavo-serbiloru si alu Rascianiloru, carea alegere patriarchulu Arseniu a intarit' prin a dou'a binecuventare, cându erá esulante cu díslulu poporu lángá Buda. Ba si Majestatea Sea sacratissima l'a intaritu si l'a ratificatu cându a fostu in anulu 1688 cu legatiunea romána in Vien'a, precum se vede din Diplom'a in copi'a B. ca mai antáiu la Baronatu, ér' dupa acea si la dignitatea de conte l'a radicatu, si la repusu in tóte drepturile care i compe-teau dupa genealogia, familia si antecesorii sei; si de ar' fi de lipsá ar' putea sa faca, cá sa amutiasca toti calumniatorii invidiosi (déca ar' fi vreunii) cari ar' voi sa atace Diplom'a B. precum prin martori vii, cari inca mai traescu, asia prin multi istorici greci si latini. 8. Ca dupa ce s'a ocupatu Belgradulu in anulu 1688 i s'a apromisu a se spedá dela curte in numele Majestati Sele nesce patente care sa i fie spre ajutoriu intru indemnarea si insufletirea poporulu orientalu. 9. Ca ajungendu elu la Generariulu Veterani patentele la acel'a

n'au ajunsu si asia solicitandu prin scrisori dupa acele la Vien'a, cá sa nu tréca timpulu in preajma vrajmasiului barbaru care se apropia — in zadaru, s'a dusu la principele tiei romanesci si acel'a de propusele postulate spre imbratisiarea devotiunei Majestati Sele nu s'a instrainatu, si s'a inoitu cu ceialalti principi ale celoralalte Regiuni, cari se voru predá Majestati Sele a impede cá si a reimpinge eruptiunile tatariloru si ale turciloru in Transilvani'a si in partile mai din laintru ale Ungariei, si deodata, si intregulu poporu alu tierii romanesci erá prin elu dispusu si miscatu la deditiunea si devotiunea Majestati Sele. 10. Ca cea mai mare parte a romániloru, intre cari se numerau Archiepiscopulu loru, Episcopii si ceialalti seculari, nobilii si boierii, retrasa cu ostile rascianiloru, in servitiulu Majestati Sele de elu adunate, la pártile munténóse cátra Transilvani'a astépta (poffindu a dá cu cea mai mare barbatia resboiu in contr'a vrajmasiului barbaru) cu multa dorintia porunc'a si ordinatiunea duclui de Baadenu care erá atunci cu castrele la Cladov'a, pentru acea a cerutu in scrisu dela generariulu Heissler directiune, ca in cotr'o sa strabata cu armele si sa pórté resboiulu, acel'a l'a indrumatu la ducele de Baadenu si castrele lui si i-a facutu de scire, ca a venitu,

Fizes Szant-Petru 1 Decembre 1874.

Domnule Redactoru! Aveti bunatate a da locu in foia ce redigeti acéstei espresiuni:

Dupa-ce avenduse in vedere circulariulu consistorialu de sub 1 Novembre a. c. Nr. bisericescu 2857 consist. 1056. Parintele protop. si paroch-localu inca in Duminca trecuta facú cunoscuta poporeniloru sei diua de 30 Novembrie in sensulu si dupa asediamentulu sinodulu eparchialu, poporulu credinciosu s'a intocmitu pentru serbarea acéstei dile in presentu si viitoriu, cum se cade crestinesce.

Diua de 30 Novembrie a. c. au fostu in Fizes St.-Petru o serbatóre natiunala crestinesca. Vineri in pre séra dile tinerimea scolara de ambe secele cu preotulu si invetiatorulu loru in frunte celebrara litania; Sambata in 30 Novembrie numai incapea in biserica multimea de ómeni barbati si femei; — Jertfa mai dela tóta casa — prinóse vedeai pe masa aduse din partea credinciosiloru. In tre cantári cu tinerimea scolara din choru sevarsindu-sa santa liturgia s'au slugitu parastasulu pentru nemuritorulu Andreiu Archiepiscopulu si Metropolitulu nostru cu o ceremonia bisericesca, funebrele compuse pre cátu s'au pututu de bine.

Cându dupa acestea incepú Protopopulu cuventarea cu tem'a: *In totu pamentulu au esitu vestirea loru si la marginile lumii graiurile loru*, si vorbindu despre fapte le si chiamarea apostolului de dí Andreiu celui intáiu chematu si ale celoralalti apostoli, au revenitu la meritele neuitatulu Archiepiscopu si Metropolitu cu asemanare la cuventárilu lui tremise la tóte bisericele la serbatori, si dile insemnate pre care nu lipsiti ale aduce inpróspeta memoria a ascultatoriloru, dar' eu unu tactu strebatoriu la inima.

Vedeai in fetiele poporulu unu do-liu, si adevérata jale ca a unoru fii dupa Parintele loru celu bunu si harnicu. Ba cându esprima cuventariulu cuventele Escelentiei Sele din 1850: Sciu fiiloru pagubele vóstre, cáci si ale mele suntu, sciu suferintiele vóstre, cáci si ale mele suntu, pe obrasele multora vedei lacrimile, curgendu.

Asia s'a incheiatu servitiulu divinu si celu funebralu in vecinica pomonire a Marelui Archiepiscopu si Metropolitu Andreiu báronu de Siaguna in biserica gr. or. din Fizes St.-Petru si tóta diua acést'a poporulu credinciosu abtienendu-se dela ori ce lu-

dorindu a cunosce directiunea in carea se va portá resboiulu, inca dupa ce a venitu in castre s'a poruncitu mai intáiu alu incinge cu custodia militaria, curându dupa aceea a-lu despoia de servitori, si nesciindu-se vinovatu nici intr'o crima, neascultatu, ne examinatu in contr'a dreptului popóreloru, cu batjocura a-lu inchide in arestu si arestatu a-lu transportá la Vien'a. Intielegendu si audiendu ostile orientale care asteptau barbaresce a portá resboiu in servitiulu Majestati Sele despre arestarea acést'a, tóte fára de despotu s'au imprasciatu si s'au instrainatu, iéra elu fiindu la Vien'a mai de trei ani aruncatu in arestu, oh durere! neesaminatu si ne ascultatu, zaticnesce.

11. Ca poporulu rascianu s'a rugatu pentru esaminarea si cunosccerea causei arestárii lui, ci aceea i s'a rescrisu dela Majestatea Sea precum se arata sub D. ca nefindu caus'a inca cunoscuta nu póte fi dimisu din arestu, totusi cátu de curundu procesulu lui va fi reveditu: din care rescriptu D. se arata, ca fára cunosccerea causei, séu la o stângace informatiune, séu la o desiarta despre elu intipuita suspitiune a fostu si arestatu si fára cercare mai de trei ani detienutu in arestu. — — — Dreptu acea se róga in cea mai profunda umilintia de sacratissima sea Majestate pe acea justitia, carea odata va judecá tóte

cru domesticu o au serbatu cu rogocione si cercetarea bisericea.

De aci se póte inchipui cátu de adencu au strabatutu vrednicia si meritele marelui archipastoriu in animile credinciosiloru sei suditi chiaru si in marginile Archiepiscopiei lui si ca cátu contédia unu poporu credinciosu pe invetiaturile Archipastoriulu seu credinciosu.

prin Vasiliu Petrulea,
participantu la acést'a solemnitate.

Oradea-mare, 12 Dec. 1874.

Dle redactoru! Credu, ca nu va fi fára interesu pentru lumea romána, cându sum in placuta stare de a face unu scurtu raportu despre viét'a si lucrările societátiéi de lectura a junimei románe dela academi'a de drepturi si archigimnasiulu din Oradea-mare.

Junimea romána dela amintitele institute avendu in vedere sacr'a datorintia, ce are facia cu societatea loru de lectura si acum cá si in alti ani conformu statutelor, s'a adunatu in unu numeru considerabile in sal'a seminariulu gr. cat. cu scopu de a constitui societatea. Dorere inse, ca la primul ei pasu a datu de unu obstacolu, care a fostu: *lipsa conducatorulu*.

Ve este póte cunoscutu, ca d-lu Iustinu Popfiu, zelosulu si intieptulu conducatoriu alu nostru, acum doi ani spre dorerea comuna a junimei si spre detrimentulu societátiéi, din caus'a morbului, ce l'a coplesitu, a depusú acést'a sarcina onorifica si in loculu seu, — de-si in contr'a statatelor — dara cu consensulu adórmitului si prófericitulu patronu Eppu Szilágyi, junimea a alesu pre d-lu Iuliu Papfalvai prefectulu seminariuale si profesoru preparandiale. Acést'a inse, fiindu numitu de profesoru la gimnasiulu románu in Beiusiu, asemenea a trebuitu sa resemne la acestu onoru.

Junimea, iéta cum vedeti din celea pána acum espuse, iéra avea sa lupte totu cu acelea fatalitati, in cari erá aruncata la resemnatiunea d-lui Popfiu.

Intr'o siedintia preliminaru tienuta la inceputulu acestui anu scolasticu, resultatulu consultáriloru avute a fostu acel'a, ca voturile membriloru, tóte, unanimu s'au concentratu in persón'a d-lui Virgiliu Olteanu, fostulu redactore alu diurnalulu „Patri'a.“

In 22 Novembre a. c. junimea tienendu siedintia ordinaria, astépta

justitiile, cá sa se milostivesca a i administrá santa si folositóre justitia si a face cá sa se cerce caus'a indelungatei sele arestári, si l-iu, dupa facut'a cercare dupá cualitatea probatulu si facutulu de densulu delictu, punenduse in laturí meritele lui, séu a-lu pedepsi séu a 2. aflanduse nevinovatu cu onóre si cu premii si cu refussiunea daunelor a se dimite din arestu, si a 3 a nu lu-lasá neascultatu si mai de trei ani neesaminatu in ne-curatienea carcerulu, mai desufletitu in acele pucine dile ale vietii ce le mai are sa piéra. Pentru carea justitia lui administrata poftesce si doresce Maiestati Sele si aici pre pamentu lunga si fericita vietia si tuturoru urmatoriloru sei, ér' in ceriu veciniculu premiu alu dreptiloru (cáci dreptulu cá finiculu va inflori si cá cedulu din Libanu se va inmultu.)

Subscrierea lui la rugamintea acést'a este precum urmeadia:

Sacratissimae Cesareae Majestatis Vestrae, obedientissimus, et devotissimus Comes Georgius Brancovics, Slavoserborum, Rascianorum, Orientalis, Illyriae et Mysiarum Despotus et a Majestate Vestra ad pristina Antecessorum Proavorum meorum jure postliminii restitutus.

(Va urmá.)

